

An abstract painting with a vibrant color palette. The left side is dominated by warm tones of orange and red, while the right side is a deep teal. A dark, expressive cross is painted across the center, with the vertical bar curving slightly to the right. The brushstrokes are visible, giving the artwork a textured, expressive feel.

Een nieuw Kerkverstaan

Mgr. Luc Van Looy

Een nieuw Kerkverstaan

| Oktober 2013 | + Luc Van Looy |

De huidige situatie van de samenleving waarin de Kerk een plaats zoekt, vraagt van het beleid van het bisdom een vernieuwde aanpak. Vanuit een nieuw Kerkverstaan groeien nieuwe wegen om het evangelie van Christus bij de mensen te brengen. Deze visie wens ik in deze tekst toe te lichten. Daarbij wil ik enkele fundamentele ideeën in herinnering brengen. De bedoeling is namelijk de huidige kerksituatie onder ogen te zien en in collegialiteit en medeverantwoordelijkheid de toekomst tegemoet te gaan. Samen willen we bouwen aan vitale gemeenschappen waar christenen samenkomen rond de levende Christus in de eucharistie. Indien we de hitte van de dag samen dragen, kunnen we de hindernissen nemen die we op ons pad tegenkomen. De enige die ons op het woelige meer kan redden, is immers de Heer zelf. Daarom willen we enkel van Hem vertrekken om naar de mensen te gaan.

I. Situatieschets

De Kerk vandaag

De Kerk is van Christus en zal niet voorbijgaan, al wijzigden veel van de vormen en gewoonten in de loop der jaren. Veel van het oude is niet meer en er worden andere accenten gelegd: bij het doopsel legt men nu meer dan vroeger de nadruk op de opname in de kerkgemeenschap; voor de eerste communie doet de Kerk meer een beroep op de ouders en werken school en parochie samen; huwelijken worden minder ook in de kerk gesloten en uitvaarten verhuizen meer en meer naar crematoria en funeraria. De kerk als centrum van het leven van de dorpsgemeenschap is niet meer. Het parochiemodel met de pastoor als gezagsfiguur is verleden tijd. De parochiegemeenschap is niet aan dorp of wijk gebonden, ze is niet meer alleen door sociologische of geografische gegevens te bepalen. Toch kunnen we de parochie als territoriale kerkstructuur niet zomaar loslaten. De parochie is de plek waar christenen elkaar

vinden en sterken in geloof, waar ze samenkomen rond de tafel van de Heer. Vertrekkend van eucharistieviering samen met de overweging van het Woord van de Schrift gaan de gelovigen tot het einde van de wereld om in dienstbaarheid te verkondigen dat Christus verzezen is en midden onder ons leeft. Zo herinneren we ons de eerste eucharistie in het cenakel en de opdracht die de apostelen daar kregen.

In deze context willen we als Kerk bescheiden aanwezig zijn, geconfronteerd met de omringende samenleving en bewust van onze eigen beperktheden, maar willen we toch onbevangen en vrijmoedig getuigen van wat Christus ons bracht en opdroeg.

De term 'Nieuwe Parochie' wil uitdrukken dat er een nieuwe kerksituatie is en dat we dus het pastoraal leven nieuw dienen te verstaan en te organiseren. We willen nieuw leven inblazen daar waar dit mogelijk is en met de mensen die daartoe beschikbaar zijn. Het pastoraal bewustzijn dat paus Franciscus ons voorhoudt is ook nieuw, we voelen ons door hem gesteund op onze weg naar een nieuw kerkverstaan. Hij nodigt ons uit om in eenvoud dicht bij de mensen te staan. Hij dringt aan op een Kerk die meer zorg draagt voor de armen en de kleinen, eerder dan een Kerk die met zichzelf bezig is. Alleen een Kerk die dienstbaar is en dichtbij de mensen leeft, wint aan geloofwaardigheid.

Het vertrekpunt van dit nieuwe kerkverstaan is Christus in de eucharistie, waar Woord, brood als zijn lichaam en wijn als zijn bloed ons uitsturen naar de mensen. Gebed en aanbidding zijn de sleutel van elk pastoraal succes. Paus Franciscus gebruikt daarbij het beeld van de olie op het hoofd van Aaron, olie die neerdruipt over zijn baard tot op de boord van zijn gewaad. Dit beeld toont aan dat door de ene zalving van de 'priester', de hele persoon en de omgeving bereikt wordt (cfr. *Homilie 22* maart 2013).

Inspanningen om de toekomst voor te bereiden

Op 15 november 2011 gaven we in de Groenzaal van de Sint-Bavohumaniora officieel de start van de groei naar de 'nieuwe parochie'. De evolutie daar naartoe was reeds lange jaren bezig onder monseigneur Luysterman, maar de nota van minister van binnenlands bestuur, Geert Bourgeois, heeft de ontwikkeling voor heel Vlaanderen bespoedigd. Zonder volledig te zijn, verwijs ik naar initiatieven die het bisdom nam en die langzaam duidelijk maakten welke richting

we moeten uitgaan. De jaarlijkse vormingsdagen voor vrijgestelden, de theologische en liturgische studiedagen hebben het parochiebeeld van de toekomst onderzocht en beschreven. De vormingsdagen voor parochieploegen hebben de groei besproken en voorbereid. De School voor geloofsverdieping en het Hoger Diocesaan Godsdienstinstituut, als ook de dekenvergaderingen en -sessies in Tongerlo en Orval bewerkten een bewustwording om in de huidige tijd en samenleving Kerk te zijn. In de jongste jaren werden veel leken gevormd: catechisten, parochieassistenten, vrijwilligers. Onder meer het 'WeG-project' en 'Opnieuw Beginnen' sterkten mensen in hun geloof. Om het rouwproces van de families te begeleiden en voor te gaan in uitvaarten zijn bekwame leken opgeleid. Er is hard gewerkt in het bewustzijn dat vorming de beste garantie biedt om als gemeenschap het evangelie te brengen. De verantwoordelijkheid van gelovige leken bevorderen behoort tot de prioriteit van ons vormingswerk.

We leerden tijdens deze jaren dat "*christen-zijn*" niet erfelijk is, maar berust op een vrije en persoonlijke keuze, en die vereist inwijding en initiatie. In ons boek *BinnensteBuiten* is dit zorgvuldig verduidelijkt, en we herinneren ons het beeld dat Sint-Bernardus ons meegaf, "*dat een waterbekken wacht tot het gevuld is en wanneer het overstroomt, deelt het mee zonder enig nadeel voor zichzelf*". Alleen een overvloeiend bekken geeft vruchtbaarheid. Elke emmer die niet vol raakt bevat stagnerend water dat stinkt (*BinnensteBuiten* p. 30 en 40).

De visie over de nieuwe parochie is daaruit langzaam gegroeid en is in de jongste jaren al vaak toegelicht en besproken. Het is geen eenvoudige onderneming, want het maakte de ene onzeker en deed een ander twijfelen. Het is ook niet eenvoudig met helderheid over de toekomst te spreken. We zijn wel overtuigd dat er iets moet gebeuren, dat iets grondig moet veranderen en dat we daartoe de juiste richting zijn ingeslagen. Dit heeft veel luisteren, lezen, overwegen en onderscheiding van de Geest met zich meegebracht. We moesten ook bepaalde weerstanden overwinnen. Voor de priesters is het belangrijk dat ze binnen dit nieuwe kader hun rol duidelijk onder ogen zien en misschien opnieuw leren in de geloofsgemeenschap te geloven en samen in de brede samenleving te staan. De zichtbaarheid en geloofwaardigheid van de Kerk in de brede samenleving zijn van groot belang. Onze vraag is nu: wat kunnen we realistisch verwachten van onze geloofsgemeenschappen binnen de huidige tijdsgeest.

2. Priester zijn in de Kerk vandaag

De Schrift inspireert

Beelden uit de liturgie en de Schrift inspireren ons, het Woord vindt zijn bekrachtiging in de eucharistie. Het breken van het brood en vergieten van de wijn als het lichaam en bloed van Christus maken duidelijk dat het getuigenis van een gegeven leven essentieel is voor elke pastorale onderneming. Van dit gebeuren bij het Laatste Avondmaal in het cenakel vangt de weg van de grondige vernieuwing aan.

De eerste christenen hebben vlug een nieuwe levensstijl aangenomen, de bladzijde uit Handelingen blijft voor ons een mooi voorbeeld: *“Zij die zijn Woord aannamen lieten zich dopen, en op die dag sloten zich ongeveer drieduizend mensen aan. Ze wijdden zich trouw aan het onderwijs dat de apostelen gaven, en aan de onderlinge gemeenschap, het breken van het brood en het gebed. Vrees beving iedereen en er gebeurden vele wonderen en tekenen door toedoen van de apostelen... Dagelijks gingen ze trouw en eensgezind naar de tempel, braken bij iemand in huis het brood, gebruikten samen de maaltijden in blijdschap en eenvoud van hart, loofden God en stonden in de gunst bij heel het volk. De Heer breidde hun kring dagelijks uit, steeds meer mensen werden gered”.* (Hand. 2,41-47).

De Belgische bisschoppen verwoordden de prioriteit van de Kerk voor vandaag als volgt: *“Samen zoeken naar wat het concreet betekent te leven in navolging van Jezus: het is de absolute prioriteit van de kerkgemeenschap”* (Christen zijn in deze tijd, p. 22, september 2012).

Kerk zijn vandaag: missioneren

Indien het waterbekken gevuld is, en indien de zalving de boord van de mantel bereikt heeft, houdt de boodschap niet op en reikt tot het einde van de wereld en van de tijden. *“De Kerk heeft de zending ontvangen om het koninkrijk van God en van Christus te verkondigen en bij alle volkeren te vestigen, en van dat Rijk is zij op aarde de kiem en de aanvang”* (L.G. 5). Al bij ons doopsel koos Christus ons voor deze taak uit, en bij de priesterwijding heeft Hij mensen gezalfd om samen met anderen in collegialiteit de verantwoordelijkheid op te nemen voor

het evangelie. Zoals de leerlingen hebben we gehoord wat Jezus zei: *“Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. Ga, en maak alle volkeren tot leerling; doop hen in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest, en leer hun alles onderhouden wat Ik jullie geboden heb (Mt.28,18-20).*

Alle gelovigen worden uitgenodigd om mee te werken aan de opdracht van Christus om het evangelie te brengen. Paus Franciscus zegt het op een nieuwe manier: *“De Kerk moet naar buiten treden, naar de uithoeken van de samenleving, daar waar het kwade, de onrechtvaardigheid, het lijden is. Als ze dat niet doet, wordt ze ziek. Een Kerk die niet uit zichzelf treedt wordt vroeg of laat ziek in de bedorven lucht van de kamers waarin ze zich heeft opgesloten. Het is waar dat een Kerk die buitenkomt kan overkomen wat iemand kan tegenkomen wanneer hij op straat gaat, hij kan in een ongeval betrokken geraken. Ik moet zeggen dat ik duizend keer meer verkies een Kerk die betrokken is bij een ongeval dan een zieke Kerk” (18 april 2013).* Over deze missionaire taak dienen we samen na te denken. De zichtbaarheid, de geloofwaardigheid en de voelbare aanwezigheid van de Kerk in de samenleving, vooral bij de kleinen en noodlijdenden, zijn een constante uitdaging. Bewust van de opdracht die we van Christus zelf kregen langs de apostelen na de verrijzenis, willen we als geloofsgemeenschappen *“uittrekken naar elk schepsel om de goede boodschap te verkondigen” (Mc. 16,15).*

Pastoraal vandaag: evangeliseren

Evangelisatie begint dus bij de kerkgemeenschap, zij is de springplank naar buitenstaanders en naar de zoekende medemens (Cf. Benedictus XVI in Porta Fide). Ieder mens heeft het recht Christus te kennen, te ontmoeten en te aanvaarden. Iedereen is dus welkom in de kerkgemeenschap, maar hoe bereiken we al die mensen? Hoe trekken we nieuwe christenen aan? Onze opdracht is: Christus brengen, zijn evangelie bekend maken, mensen uitnodigen tot een ontmoeting met Hem. Het zaad dat wij zaaien is het Woord van God, het behoort ons niet toe en we willen zelfs niet weten wie zal oogsten. Zaaïen doet men elk jaar opnieuw, ook evangeliseren is altijd nieuw. Het is telkens weer een spirituele ervaring, we vertrouwen het zaad toe aan de aarde en laten verder God aan het werk (cfr. Joh. 4,37). Daarom is het zo belangrijk dat we als kerkgemeenschap eerst dat zaad ontvangen en in onszelf opnemen. Vandaag is het helemaal niet evident dat het zaad van het evangelie in goede

aarde valt. Het christendom krijgt niet meer de aandacht van voorheen. Paus Paulus VI schreef al dat: *“De kloof tussen evangelie en cultuur ongetwijfeld het drama is van onze tijd”* (E.N.20). Om dit tij te keren is het vooral nodig dat we vanuit ons leven in Christus luisteren naar de zoekende mens, de mens ver af, *“We moeten misschien zelfs niet proberen de wind te stillen”*, zei Herman Van Rompuy, *“we kunnen wel de stand van onze zeilen aanpassen”*.

Evangeliseren betekent vertrekken van Christus die door de Vader gezonden is om God bij de mensen te brengen en de mensen bij God. Zo vormen wij gemeenschap rond Christus en beluisteren we zijn Woord en vieren zijn sacramenten. *“Wezenlijk is de mediterende en biddende lezing van het Woord van God (Lectio Divina), het nederig en liefdevol luisteren naar Hem die spreekt”* (Pastores dabo Vobis 47). Bonhoeffer zegt het als volgt: *“Ons christen-zijn zal in deze tijd bestaan uit slechts twee dingen: bidden en aan de mensen het goede doen. Elk denken en spreken en organiseren van christenen moet herboren worden uit dat bidden en dat doen”* (Verzet en overgave p. 295). En Paus Franciscus zegt: *“Het resultaat van ons pastoraal werk hangt niet in de eerste plaats af van plannen, van vergaderen, maar van onze verbondenheid met Christus”* (Rio juli 2013).

Samen werken en coördineren

Toch zullen we moeten plannen en afspraken maken. Pastoraal doen we immers niet alleen: we vormen pastorale equipes in medeverantwoordelijkheid. Christus geeft ons het voorbeeld bij het Laatste Avondmaal: Hij begint met de voetwassing, gaat verder met een gesprek over de Vader, dringt aan op eenheid onder de leerlingen om ten slotte over te gaan tot de totale gave van zichzelf in het breken van het brood en het vergieten van de wijn voor de vergeving van de zonden van de mensheid. Dit is een synthese van wat Hij in zijn openbaar leven gedaan heeft: naar de armen gaan, zonden vergeven, zieken genezen, leren bidden tot de Vader en mensen bijeenbrengen rond de liefde van God. Zijn hele leven mondt uit in het cenakel en van daar deint het verder uit.

Priesters, diakens, parochieassistenten en vrijwilligers zetten samen hun schouders onder de opbouw van de pastoraal in de Kerk. De inspiratie van het geheel zal komen van de priesters die in collegialiteit de leiding nemen ‘in nomine Patris’. Gelovige leken spelen hierbij een essentiële rol: *“De deelname*

van de leken aan de christelijke zending is niet een min of meer omflooerste wijze om het gebrek aan priesters op te vangen. Het is een reële manier om de sacramentaliteit van de Kerk te beleven. Samen brengen we het mysterie van de Kerk tot leven als het lichaam en het teken van Christus, elk volgens de sacramenten die men ontvangen heeft, sommigen vanuit hun doopsel, anderen vanuit de priesterwijding” (Claude Dagens in Aujourd'hui l'évangile, p. 86). De verkondiging van het evangelie is dus in de eerste plaats toevertrouwd aan de gemeenschap van de gelovigen; de priester en diaken zijn trouwens in de eerste plaats gelovigen. Over de bisschop zegt Augustinus: “Samen met u ben ik christen, voor u ben ik bisschop”.

De priester: herder van alle schapen

Een herder volgt de schapen, hij gaat op zoek indien er één verdwaald is en laat de 99 anderen achter. Vandaag is het eerder zo dat we één schaap in de stal hebben en dat 99 verdwaald zijn of ons verlaten hebben. Daarnaast gaan we als gemeenschap samen op zoek. Paus Franciscus: “God vraagt van de christenen, allemaal, priesters en leken, herders te zijn. Niet enkel mensen die de haren van de schapen kammen. We mogen ons niet opsluiten in onze gemeenschappen (O.R. 19 juni 2013), we moeten uittrekken om ons gezalfd zijn (als priester) te ervaren... Wie niet uit zichzelf treedt, wordt in plaats van een bemiddelaar beetje bij beetje een makelaar, een manager. We kennen allemaal het onderscheid daartussen: een makelaar en een manager “hebben hun loon reeds opgestreken” en vermits ze hun eigen vel en hart niet op het spel zetten, ontvangen ze ook geen warme dank die vanuit het hart komt. Daaruit komt precies de ontevredenheid van sommigen, die uiteindelijk droevig worden, droevige priesters (28 maart 2013 en 21 april 2013). “Dit vraag ik jullie: wordt herders met de geur van de schapen” (28 maart 2013). En nog: “Een goede priester kan men herkennen aan de manier waarop hij zijn volk zalft. Wanneer ons volk gezalfd wordt met de olie van de vreugde, dan merk je dat bij voorbeeld als iemand na de eucharistieviering het gelaat heeft van iemand die een blij bericht kreeg” (28 maart 2013).

De priester is eerst en vooral getuige van zijn geloof in Christus. Dit geloof voedt hij door zijn dagelijks gebed, dagelijkse eucharistieviering, het sacrament van verzoening, zijn verdieping in de Schrift en het gebed van de Kerk. Hij

coördineert de pastoraal samen met zijn medewerkers en richt zijn aandacht op de hele gelovige gemeenschap, maar ook zoekt hij diegenen die niet (meer) tot zijn schaa­pstal behoren te bereiken met de boodschap van het evangelie.

3. De nieuwe parochie: weg naar de toekomst

In de huidige context die ook weer steeds in ontwikkeling is, moeten wij ons telkens opnieuw oriënteren en vernieuwen. Wat ongewijzigd blijft, is het evangelie en het getuigenis van Christus. In het document van de bisschoppen van Latijns-Amerika in Aparecida (2007) lees ik over de parochiepriester: *“De vernieuwing van de parochie vereist nieuwe houdingen bij de pastoors en de priesters die ten dienste staan van de parochie. De eerste vereiste is dat de pastoor een authentieke leerling is van Jezus Christus, omdat enkel een priester die ‘verliefd’ is op de Heer een parochie kan vernieuwen. Maar, tezelfdertijd moet hij een ijverige missionaris zijn die het vaste verlangen heeft de mensen die ver af zijn te zoeken, en zich niet tevreden te stellen alleen maar met administratie”* (Aparecida n. 201). En over de parochie zelf zegt hetzelfde document: *“Elke parochie is geroepen om een ruimte te zijn waar men het Woord ontvangt en onthaalt, waar men viert en uitdrukking geeft aan de aanwezigheid van het lichaam van Christus in de aanbidding. Daardoor wordt ze een bron van missionair discipelschap. De echte vernieuwing vereist dat ze zich altijd weer laat verlichten door het levend en leven­gevend Woord”* (n.172).

Investeren

Vermits we niet alles meer overal kwaliteitsvol kunnen aanbieden, investeren we in plekken van waaruit enthousiasme kan groeien ter bevruchting van de gemeenschappen en van de hele samenleving. Armen en randgelovigen verdienen hierbij ook onze aandacht. We willen de inspiratie van het evangelie en van het breken van het brood op de sterkst mogelijke wijze aanbieden aan de mensen. *“Wie niet de totale Christus aanbiedt, biedt te weinig aan”* zei Paus Benedictus XVI. Om dit te doen willen we ons concentreren op vruchtbare plekken. In een dekenaat willen we zo groeien naar één of enkele nieuwe parochies. We willen dit voor heel het bisdom bereiken tegen 2020.

De nieuwe parochie in de praktijk

Gedurende de jongste jaren hebben we gezocht naar verduidelijking binnen het groeiproces.

In de parochiepastoraal willen we vanuit het dekenaat werken, daar bundelen we de krachten. In elk dekenaat groeien we naar één (of soms meerdere) nieuwe parochie(s). Op zondag wordt de geloofsgemeenschap samengeropen in één kerkgebouw, in de hoofdkerk, van waaruit het hele pastorale gebeuren zich ontvouwt. In overeenkomst met het dekenaat en de nieuwe parochie kunnen in de andere kerken begrafenissen en speciale vieringen plaatsvinden, omdat ze aan het dorp of de wijk gebonden zijn. Op weekdagen kan in deze kerken eucharistie gevierd worden en blijven ze beschikbaar voor persoonlijk gebed. De vraag wordt gesteld rond de initiatiesacramenten. De opname van kinderen in de kerkgemeenschap door het doopsel gaat alle gelovigen aan. Het vormsel opent de blik van de gedoopten meer op de bredere geloofsgemeenschap. Ouders, peters en meters en de hele parochiegemeenschap zijn daarbij betrokken. De eerste communie is het moment van de volledige deelname aan de eucharistie. De school speelt een belangrijke rol in de voorbereiding en de parochie is de plaats van de viering van de eerste communie (cf. *De sacramenten van de christelijke initiatie bij kinderen en jongeren vandaag*. Uitgave van de Vlaamse bisschoppen, 2013).

De zondagseucharistie

“In de eucharistie wordt het hele mysterie van Christus samengevat: zij openbaart het doel van zijn opdracht, roept zijn verlossende dood op door ons erin te laten delen en maakt de verzezen Christus in zijn koninkrijk aanwezig. De eucharistie is ook het middelpunt van de hele Schrift waarin de eenheid van beide testamenten met een verbazingwekkende helderheid duidelijk wordt. Bovendien bereiken de Schriften in de viering van de eucharistie hun volledige actualiteit: zij zijn dan niet meer alleen Schrift, opgetekende geschiedenis en ervaring uit het verleden, maar worden ‘geest en leven’; zij verwoorden voor ons de actieve, levengevende aanwezigheid van het Woord dat vlees werd en bij zijn Kerk blijft tot de voleinding van de geschiedenis” (Roch Kerenszty in Internationaal commentaar op de Bijbel, I p. 266). Dit omdat de eucharistie de volwaardige bron is en de kern van elke

evangelisatie. Van daaruit vertrekt de verkondiging en de diaconie, daar wordt de gelovige gemeenschap gevormd en vandaar wordt ze uitgestuurd zoals vanuit het cenakel in Jeruzalem. (1)

Gebedsdiensten op zondag, waarom niet?

Even wil ik terugkomen op de optie om geen vervangende gebedsdiensten te organiseren op zondag.

Gebedsdiensten zijn een rijke aanvulling van onze gebedscultuur en initiëren ons in de Schrift, maar zijn geen vervanging van de eucharistie. Ze bieden de kans tot verdieping in het Woord, maar de volheid van de erkenning van Christus gebeurt bij het breken van het brood (Cfr: De Emmaüsgangers). We opteren daarom duidelijk om geen vervangende gebedsdiensten te organiseren op zondag. Ze kunnen wel hun plaats krijgen in de week. Om hechte eucharistische gemeenschappen te creëren mogen we de uitnodiging tot de eucharistie niet afzwakken of ontkrachten door de versnippering van de gelovigen die kunnen bijdragen tot de kwaliteit van de viering. Geëngageerde gelovigen worden verwacht om in de kerk van de nieuwe parochie, de hoofdkerk, mee te vieren. Zo groeit geloofsbetrokkenheid en wordt de boodschap verspreid.

De sociale ontwikkeling toont aan dat de parochie niet (meer) samenvalt met een dorp of wijk. Het gaat niet over dorpsgemeenschappen, maar over geloofsgemeenschappen. Parochianen zijn mensen die bijna als vreemdelingen verspreid leven tussen en naast de anderen, maar op zondag als christenen samenkomen. Zo genereert de eucharistie een nieuwsoortige gemeenschap, daar wordt de geloofsgemeenschap telkens weer herboren en gezonden. Christus nodigt de gelovigen uit naar de plaats waar Hij zijn 'avondmaal' aanbiedt. Daar gebeurt de verdieping en vernieuwing in geloof en worden nieuwkomers verwelkomd en geïnitieerd. De liturgie bewerkt wat Kerk is: het lichaam van Christus en sacrament van Gods liefde. Van hier vertrekt verkondiging en diaconie: *"Een eucharistieviering waarop geen dienst volgt is niet af"* zei paus Benedictus XVI in Keulen.

Gedeelde verantwoordelijkheid en benoemingsbeleid

Van de eucharistische communio zetten we nu de stap naar de organisatie van de pastoraal in de dekenaten. De bedoeling is equipevorming en collegialiteit te bevorderen onder de vrijgestelden en de vrijwilligers. Dit vereist ook een

nieuwe kijk op het benoemingsbeleid van het bisdom.

In het kader van de nieuwe parochie is de deken aangesteld als eindverantwoordelijke voor het leven in de nieuwe parochie(s). In dit perspectief worden andere priesters administratief benoemd, terwijl ze in de praktijk functioneren als parochievicaris bij de deken. Een priester die tot op heden pastoor was van een of meerdere parochies zou in de toekomst administrator benoemd kunnen worden onder de leiding van de deken. De mogelijkheid van een benoeming tot parochievicaris kan desgevallend ook overwogen worden. Diakens, parochieassistenten en verantwoordelijke leken vormen samen met de priesters de pastorale equipe. Een van de eerste taken van deze equipe is de vorming van een ploeg die kwaliteitsvol en in verantwoordelijkheid kan meewerken aan de evangeliserende en missionaire taak van de Kerk. Heel veel, zoniet alles, hangt immers af van de pastorale kwaliteit en de wervingskracht van deze equipe.

Pastors die de leeftijd van 75 jaar bereiken, worden verzocht hun ontslag aan te bieden aan de bisschop (Can. 538). Al enkele jaren kennen we de praktijk dat ze kunnen gevraagd worden verder te werken als administrator van de parochie(s) waar ze in dekenaal verband werkzaam zijn en dit *“met dezelfde plichten en rechten als een pastoor”*. Tachtig jaar werd dan als limiet gesteld (Cf. de brief van 29 juni 2008).

In de huidige ontwikkeling is het echter wenselijk dat een parochiepriester die 75 geworden is op rust gaat als pastoor en zich ten dienste stelt van de deken. Indien hij toch nog voor een bepaalde tijd 'administrator' blijft, dan is het niet meer met de volle rechten van een pastoor, maar volgt hij de lopende zaken van de parochie(s) op onder de leiding van de deken en in een gezamenlijke zorg voor het dekenaat volgens de afspraken die gemaakt worden. Hij wordt benoemd voor een bepaalde periode. Afspraken dienen gemaakt te worden in verband met het parochieleven op alle vlakken: liturgisch, bijvoorbeeld voor de herschikking van de eucharistievieringen, voor de catechese en de toediening van de sacramenten, voor het financieel beheer, eigendommenbeheer, de vzw's en parochiekassen, in verband met de parochieploeg en de kerkfabriek enzovoort. Op die manier wordt de samenwerking en collegialiteit bevorderd en geoptimaliseerd.

De functie van parochievicaris kan geherwaardeerd worden. Voor sommigen die na het pastoorschap daarvoor zouden kiezen, kan het een welkome ver-

lichting zijn. Ze moeten dan geen eindverantwoordelijkheid meer dragen, maar kunnen zich voltijds concentreren op de pastoraal in het dekenaat in gedeelde verantwoordelijkheid met de deken.

Emeriti zijn ten dienste van de pastoraal van het dekenaat zonder specifieke opdracht. Vooral in de categoriale pastoraal kunnen zij een welkome dienst bewijzen (woon- en zorgcentra, verenigingen...). Het is niet goed dat ze blijven wonen in de parochie waar ze laatst dienst deden om het parochiaal en dekenaal beleid niet te doorkruisen. Het is echter wel nuttig dat ze in het proces van de nieuwe parochie betrokken worden en hun ervaring en wijsheid ten dienste stellen van de dekenale samenwerking. Vermits de eucharistie op zondag in de kerken van de nieuwe parochie gebeurt, is het beter dat ze samen met de deken of de administrator concelebreren, eerder dan in een andere kerk te gaan celebreren. Dit zou de ontwikkeling van de dynamische parochie in de weg staan. Integendeel moeten we er alles aan doen om duidelijk te maken dat de gelovige gemeenschap op zondag in de kerk van de nieuwe parochie samenkomt om te vieren.

Wat de kerken betreft waar geen zondagseucharistie plaatsvindt: zij kunnen plaatsen blijven van bezinning en gebed, gebruikt voor sommige vieringen eigen aan de gemeenschap die er woont, voor bepaalde vergaderingen en activiteiten van de (nieuwe) parochie en van plaatselijke verenigingen of voor zinvol medegebruik door derden. Hun hoofdbestemming blijft de eredienst. Plaatselijke mensen blijven zorg dragen voor het kerkgebouw en voor toegankelijkheid.

Zij doen dat in samenwerking met de pastorale equipe van het dekenaat en er wordt gezorgd voor goede communicatie in beide richtingen.

Nevenbestemming en/of herbestemming van kerkgebouwen wordt besproken door de kerkraden en de dekenale stuurgroep, in dialoog met de gemeente en met het akkoord van de bisschop.

4. Het nieuwe duidelijk aanwezig stellen.

Toen Jezus voor het eerst publiek optrad in de synagoge van zijn vaderstad, paste Hij op zichzelf de profetie van Jesaja toe waarin een genadejaar wordt afgekondigd (Lc.4,18-21). Durven wij het aan te geloven in dat visioen, dat

mensen die nu doof en blind lijken voor de Blijde Boodschap, mede dankzij ons geloof en onze inzet gaan zien en horen wat Jezus voor hen kan betekenen? We willen niet treuren over wat niet meer is of niet meer kan, maar hoopvol uitkijken naar de toekomst en energie steken in de opbouw van een nieuwe Kerk. Bidden voor onze nieuwe parochies is essentieel. Bid, bid er veel voor en doe bidden, want alleen met de zegen van God kan dit project slagen. Het gaat immers om Christus en zijn evangelie. Hij alleen kan stormen stillen. Het getijdengebed is een uitstekende vorm om mensen op bepaalde momenten in de week samen te brengen in de kerk om te bidden. Een vesperdienst op zondag in de hoofdkerk lijkt ook een mogelijkheid. De huidige situatie van het gebrek aan priesterroepingen en pastoraal verantwoordelijken noopt ons ook dringend te bidden voor arbeiders in de oogst.

Vier pilaren van één gebouw

Het 'huis' van de nieuwe parochie biedt onderdak aan veel mensen, zonder onderscheid. Iedereen is er welkom. Het heeft als het ware geen muren noch deuren, alleen pilaren waarop het gebouw gegrond is. Licht en vuur komen daar van binnenuit: *"Deze stad heeft het licht van zon en maan niet nodig, want de heerlijkheid van God verlicht haar, en haar lamp is het Lam"* (Openb. 21,23). Willen we dit gebouw oprichten, dan moeten we aan deze vier pilaren ondersteuning en kracht geven. We zijn ons goed bewust van onze beperktheden, van de moeilijkheid om goede medewerkers te vinden. In alle bescheidenheid maar tevens gedreven door de boodschap die ons bezielt, willen we heel concreet aan de vorming van vitale gemeenschappen werken. Elke stap die we zetten, elke steen die we aanbrengen voor de opbouw van het huis, is waardevol. Liturgie, verkondiging en diaconie zijn de voornaamste middelen om die gemeenschap te vormen en uitstraling te geven. Ik zet nog even enkele suggesties op een rijtje die nuttig kunnen zijn bij ons denkwerk en overleg met onze pastorale equipe.

1. De gemeenschap van de gelovigen.

Aan de vorming van vitale gemeenschappen willen we de komende jaren prioriteit schenken. Samen met de deken en onder zijn leiding werkt een stuurgroep, een dekenale conferentie, een parochieploeg die samengesteld wordt uit leden van de verschillende kerken. Priesters, diakens en parochieassistenten

en medewerkers vormen een equipe. Een goed functionerend secretariaat zorgt voor degelijke interne en externe communicatie. Gelovigen uit verschillende sociale groepen werken mee als vrijwilliger. Vorming voor deze medewerkers garandeert de capaciteit om als equipe de leiding te nemen van de nieuwe parochie. Prioritaire aandacht dient dus geschonken te worden aan het opsporen, aanspreken en begeleiden van kandidaat-priesters, -diakens, -parochieassistenten en geëngageerde medewerkers. Jongeren inschakelen in de liturgie en in de pastoraal is een belangrijke weg om de toekomst voor te bereiden. Een duidelijke taakverdeling van de leden van de ploeg en regelmatig samen bespreken, maken het mogelijk om een frisse wind te laten waaien. Het sleutelwoord daarbij is vorming, laat daarom geen gelegenheid voorbijgaan om kwaliteit te bevorderen.

2. Kwaliteitsvolle liturgie in de hoofdkerk

Kwaliteitsvolle eucharistievieringen vormen de bron en inspiratie van de nieuwe parochie. Ze zullen de gelovigen uitnodigen om naar de kerk van de nieuwe parochie te komen. Liturgische vorming voor medewerkers is daartoe geen luxe. Heel wat kleine aspecten kunnen voor een concreet gevoel van gemeenschap zorgen: onthaal aan de kerk, goede lectoren, goed zingen, schikking van de stoelen, voorbeden die de mensen raken, stiltemomenten, afspraken voor zitten en rechtstaan, broodhosties en natuurlijk napraten. Maak van de gemeenschap een catechetische gemeenschap waar nieuwkomers welkom zijn. Doopselvieringen, vormsels en boetevieringen nodigen uit om deel te nemen aan het leven van de Kerk als ze mooi gevierd worden.

3. Het Woord van God

Kennis en gebruik van de Schrift is dringend nodig om vernieuwing te bevorderen. We beluisteren het Woord, we willen het kennen en er ons in verdiepen en er ook door leren bidden. Geloof komt uit horen, dat weten we. De Schrift dient duidelijk voorgedragen te worden in de vieringen, maar ook bij elke kerkvergadering hoort een Schriftlezing en een gebed vanuit de Schrift. Gelegenheden om vorming aan te bieden aan de medewerkers over de Schrift worden best gebruikt. In een sterke tijd zoals de advent kan aandacht gegeven worden aan initiatieven die het Woord van God intens benaderen.

4. Dienst aan de wereld

Om de liefde van God voor alle mensen duidelijk te maken heeft de Kerk een ervaring uitgebouwd van dienst aan de armen en kleinen. De uitnodiging van paus Franciscus om naar de lijdende mens te gaan, kunnen we op bijzondere wijze invullen gedurende de veertigdagentijd. De ganse gelovige gemeenschap dient hierbij betrokken te worden. Ook ouderen en langdurige zieken zelf spelen een rol binnen de diaconale Kerk. Dienstbaarheid bevordert de eenheid van de gemeenschap en geloofwaardigheid naar buiten toe. Randgelovigen en mensen die eerder afgehaakt hebben, weten zich het meest aangesproken door een Kerk die dient. Ook hiervoor is vorming nuttig. Rouwbegeleiding, ziekenbezoek en hulp aan ontheemden vraagt veel empathie en inzicht.

Besluit

Voor mijzelf wil ik besluiten: ik leg deze visie en het proces dat we aangevat hebben in de beschermende en verzoenende handen van Maria. Zij zal waken over de toekomst van de nieuwe parochie en over elk van ons. Zij zal ons inspireren en begeleiden bij de realisatie van ons plan. En biddend zeg ik met de woorden van Aäron tegen het volk: *“Moge de Heer u zegenen en beschermen, moge de Heer het licht van zijn gelaat over u doen schijnen en u genadig zijn, moge de Heer u zijn gelaat toewenden en u vrede geven”* (Numeri 6, 22-26).

---

(1) *“Volgens het voorbeeld van de eerste christelijke gemeenschap (Hand. 2, 46-47) komt de parochiegemeenschap samen om het brood van het Woord en van de Eucharistie te breken en te volharden in de catechese, in het sacramenteel leven en in de praktijk van de caritas. In de eucharistische viering hernieuwt ze haar leven in Christus. De eucharistie, waarin de gemeenschap van de leerlingen zich versterkt, is voor de parochie een school van christelijk leven. In de eucharistie, samen met de eucharistische aanbidding en met het boetesacrament, bereiden de leden zich voor om permanente vruchten af te werpen van liefde, verzoening en rechtvaardigheid voor het leven van de wereld” (Aparecida N. 175).*

Inhoud

Blz.

I. **Situatieschets**

- 1   *De Kerk vandaag: de Kerk blijft, vormen en gewoonten wijzigen*
De 'Nieuwe Parochie': nieuw leven inblazen daar waar dit mogelijk is
- 2   *Inspanningen om de toekomst voor te bereiden: een proces dat al lang begonnen is*

4   **2. Priester zijn in de Kerk vandaag**

- 4   *De Schrift inspireert: de eerste christenen waren trouw aan de gemeenschap, aan het breken van het brood en het gebed*
- 4   *Kerk zijn vandaag: missioneren. Gezonden om het koninkrijk van God en van Christus te verkondigen en bij alle volkeren te vestigen*
- 5   *Pastoraal vandaag: evangeliseren. Vertrekken van Christus om God bij de mensen te brengen en de mensen bij God*
- 6   *Samen werken en coördineren: Priesters, diakens, parochie-assistenten en vrijwilligers zetten samen hun schouders onder de opbouw van de pastoraal*
- 7   *De priester: herder van alle schapen*

8 3. De nieuwe parochie: weg naar de toekomst

- .....
De echte vernieuwing van de parochie vereist nieuwe houdingen
- 8 *Investeren: gemeenschap opbouwen en tegelijk durven loslaten*
- .....
- 9 *De nieuwe parochie in de praktijk: per dekenaat één of enkele nieuwe parochie(s) met zondagsvieringen. In andere kerken geen diensten op zondag*
- .....
- 9 *De zondagseucharistie: daarin wordt het hele mysterie van Christus samengevat*
- .....
- 10 *Gebedsdiensten op zondag, waarom niet? Om de uitnodiging naar de eucharistieviering niet af te zwakken of te ontkrachten. Christus nodigt uit op de plaats waar Hij zijn avondmaal viert.*
- .....
- 10 *Gedeelde verantwoordelijkheid en benoemingsbeleid: priesters boven 75 jaar, administrator, parochievicaris, emeritus*
- .....

12 4. Het nieuwe duidelijk aanwezig stellen

- .....
Alleen met de zegen van God kan dit project slagen
- .....
- 13 *Vier pilaren van één gebouw*
- .....
- 13 *De gemeenschap van de gelovigen*
- .....
- 14 *Kwaliteitsvolle liturgie in de hoofdkerk*
- .....
- 14 *Het Woord van God*
- .....
- 15 *Dienst aan de wereld*
- .....

15 Besluit

Ik leg deze visie en het proces dat we aangevat hebben in de beschermende en verzoenende handen van Maria.

.....

Roepingen

Heer,

Hoe moet het verder,
met uw Kerk hier bij ons?
De Kerk is uw gave, uw leven
uw cenakel, uw eucharistie.

Uw menslievendheid wordt zichtbaar
in de eucharistische gemeenschap,
in de dienst aan de armen en de kleinen
in verkondiging door geëngageerde gelovigen.

Uw Kerk heeft herders nodig,
door U geroepen, door U aangesteld
om te getuigen van hun geloof
voor de mensen die U zoeken.

Wij hebben mensen nodig die bidden,
onbevangen ten volle christen Zijn,
gehuwden, jongeren, diakens, priesters,
die leven voor U, omdat U hen roept.

Geef uw Kerk Heer; nieuwe priesterroepingen
bezielde mannen die met onbezorgde moed
U bij de mensen brengen
en de mensen bij U.

Vandaag en in de toekomst.

+ Luc Van Looy
Bisschop van Gent

bisdom
Gent